

ОСНОВНИ ЧЕРТИ И ОСОБЕНОСТИ НА БЪЛГАРСКОТО ПЛАНИНСКО НАЗВАНИЕ БАЛКАН

Балкана е исторически утвърденото и сравнително най-разпространеното и известно наименование на най-голямата българска планина, за която официално възприетото, придобило гражданственост и получило също известно разпространение главно в българските държавни граници наименование, е назв *Стара планина*. Планината Балкана като денотат, номинативно-семиотичен обект на първичното и главно от една страна назв *Балкан*, а така също и Балканите като обект на производното от него, вторичното название, хорнм *Балкани* от друга, притежават редица най-общи, географско-исторически черти и особености в собствено национално-български, общобалкански и общоевропейски аспект.

Независимо от сравнително големия брой имена, които е имала Стара планина в миналото, все пак почти всички те са били използвани или твърде кратко време, или пък от много тесен кръг носители на разпространените по тези земи езици и поради това са отпаднали като езиковономинативни средства и са се загубили във Времето. След назв *Хемус*, единствено и само назв *Балкан*, може да се каже, е останало през вековете и се е разпространило, възприело и утвърдило в съседните балкански езици, в по-близките или по-далечни европейски езици, а оттук и в останалите езици по Света, където с много малки изключения, Стара планина е известна единствено и само под името *Balkan*.

На основата и върху плназв *Балкана*, в качеството му на първичен и централен ядрен компонент, се изгражда общобалканският ономастичен комплекс и контекст, а посредством производното от него назв *Балкани*, както и чрез следващите го по ред и степен, други производни лексеми като *балкански*, *балканизация*, *балканизирам се* и др., оронм *Балкан* заема сигурно и трайно място като ключова дума не само в националното, но и в Глобалното информационно пространство и при това, особено важни и съществени са ролята и значението му в българската народопсихология като носител и изразител на българската душевност и идентичност.

Названието *Балкана* в качеството си на собствено име, заема едно точно определено място в ономастичното пространство на българския език или което е същото - сред всички останали названия тук и по-точно в свръхкласа най-напред на топонимите, а по-нататък и още по-точно – в класа на планинските названия, оронимите, където както другите названия, така и самото то се характеризира с такива по-общи или по-частни признаци белези като обективнореално съществуване на неговия денотат, а оттук и обективнореалното съществуване на чертите и особеностите на този обект, отразени и съдържащи се под формата на конкретни семантични признаци и в значението на самото название - природа и структура на единично, отделно, изчисляемо, конкретно, неодошевено физическо тяло, място, елемент от земна повърхност и по-точно от онази част от нея, която включва и обединява всички изпъкнали неравности, положителните форми на релефа от най-малките и незначителни възвишения до най-високите планински системи, но самото то обозначава изпъкнала неравност със значителен доста над средния за всички обекти от този род размер и др.

Така значението единично понятие за този денотат носи и съдържа в лингвосемиотична форма не цялото, теоретически допустимо, но практически необозримо количество от свойства и отношения на реалната планина [срв. Карпенко 1970а, 37], а само известна, незначителна част от тях, необходима и достатъчна обаче за изграждането на съответната индивидуална конфигурация от семантични признаци, позволяваща и осигуряваща и пълноценната номинативна идентификация и репрезентация и на самия денотат.

Спецификата на ороним *Балкана* в номинативнофункционален план, като езиковономинативна единица, дума наименование, езиков знак, който отразява, обозначава и семиотически съдържа и носи в себе си под формата на своя идеална съставка единично понятие, отразяващо една точно определена, българска планина, главната и номинативно съществената част от характеристиките на която се съдържат и в неговото значение във вид на семантични признаци, се заключава преди всичко в това, че обозначаваната и наименована от него планина, наред с Алпите, Кавказ, Карпатите, Пиринеите и Урал е една от най-големите планини в Европа и то от типа планинска верига с доста голяма дължина, именно поради което и самото название се явява още и макроороним като конкретна и специфична разновидност на макротопонимите.

С тези свои черти и особености планазв *Балкана*, наред с присъщия само на него и изключително сложен и богат конотативен спектър от семантични признаци, понятия и представи, още е и семантико-функционално тъждествено и еднакво с всички други планински названия в българския език, обединяващи се и образуващи ономастичния клас на оронимите, и в същото време е собствено име, напълно определено и различно от названията от другите ономастични класове и подкласове, спрямо които то се характеризира с конкретна специфика и несъвпаденията и различията спрямо които се реализират и наблюдават на редица нива на обобщение вътре в семантичното равнище, като на всяко едно по-частно ниво то е член на конкретна опозиция от семи и противостои на голям брой други названия въз основа на поредица от такива семантични признаци като “земна повърхност”, “изпъкналост”, “изравненост”, “водна повърхност”, “административно обособена повърхност”, “пространствено разположение”, “обемност”, “одушевеност”, “персоналност”, “място”, “заселено място”, “вещност”, “процесуалност”, “темпоралност”, “обективна реалност”, “размер” и още много други, вътрешнодиференцираната и субординирана съвкупност йерархия от които с положителен или отрицателен знак образуват и онази семантична среда, в рамките и посредством която съществува и се проявява и самото значение на назв *Балкана* [срв. Карпенко 1970, 11; Vlaňár 1976, 6].

В структурен аспект назв *Балкана* е проста, едносъставна основа, която не се члени морфологически според средствата и способите на българското словообразуване и следователно тук тя е непроизводна, а с оглед на словоизменението на съществителните имена в книжовния български език то приема твърдите, непалатализираните пълен и непълен член, като за основна негова форма се приема обликът му с пълен член, който същевременно съдържа и носи и семантичните признаци “единичност” и “определеност”.

Фонетичната структура на основата на названието включва една задна широка незакръглена гласна и три съгласни - една сонорна, една звучна и една беззвучна. Фонотактичният ѝ строеж е от две затворени срички от типа С-Г-С и може да се приеме за донякъде нетипичен за българската фонотактика, в която по принцип преобладава типът на отворената сричка, крайна и най-отдалечена степен на

отдалеченост от фонотактиката на назв *Балкан* където например е отворената сричка с три съгласни в началото - С-С-С-Г-, последната от които е сонорна, както е например при звукосъчетанието *стра-*.

В историко-генетически аспект, доколкото при макротопонимите, в това число и при макрооронимите, собственото име обикновено и по принцип се образува на основата на съответния апелатив термин, а не обратното, а и върху достатъчно обемист и разнообразен емпиричен материал от алтайския език е формулирано заключението, че оронимите в повечето случаи се образуват от географски термин [Молчанова 1971, 129], то напълно логичното и коректно, най-общо допускане тук и засега за възникване и образуване на назв *Балкана*, на основата на аптерм *балкан*, получава на съответното място по-нататък в цялостното изследване на назв *Балкан* и задължителното допълнително, многостранно уточняване и обосновка доказателство именно от тази гледна точка, което обаче все още не е достатъчно и непременно трябва да премине към установяване и представяне на лежащото в основата на термина нарицателно съществително име, прилагателно име или причастие, а след това и на съответния етимон, от който те произхождат, и едва тогава ще може да се види и прецени и доколко стари лексико-граматични съставки и черти съдържа и носи със и в себе си назв *Балкан*, за което още на този етап от изследването, може да се приеме, че и то не прави изключение от добре известното в ономастиката положение, че оронимите по принцип крият в себе си доста архаични лексико-граматични елементи и структури.

Пак по-нататък конкретно ще бъде проучван и въпросът за времето на възникване и образуване на самото название специално за българския език, но тук като основа и начало трябва да се отбележи, че ороним *Балкана* е сравнително отдавнашно, дори старо название, което се появява в славянския български език някъде преди края на XIII в. и доколкото не води своя произход от този език, то това собствено име се разполага и заема място в неславянския, небългарския, чуждия слой стари названия в българския език, където са такива ороними като *Родопи*, *Странджа*, *Хемус* и др., независимо че те са доста по-стари и с произход от по-стари езици по днешните български земи.

Наред с това, ороним *Балкана* се характеризира още и с някои специфични, присъщи само на него черти и особености, първата от които се свежда до това, че то е компонент на следната като че ли не съвсем обичайна, донякъде неортодоксално-уникална ономастична ситуация, представена сега и тук само чрез малка част от своите съставки и включваща или изграждаща се от такива различни и толкова разнообразни по същност, структура, назначение и функция, по темпорално-локално разпределение и разпространение, както и по лингвистико-стратиграфска принадлежност ономастични и лексикални елементи като бълг. ороним *Балкана* **بلقان** [balqan] (нач. на XIV в.), срвек. юзбълг. прзим **بلقان** [balqan] (1527), *Балкан* (Шум), *Балканиа* (Исп), аптерм *балкан*, гръц. ороним *Gabar-balkan*, мактп *Βαλκάνια*, тур. аптерм **بلقان** [balqan] (1818), фми *Balkan*, ойкнм *Balkan*, унг. ороним *Balkan* (1181), ойкнм *Vulkan* (1214), рум. ороним *Vulcan*, антнм *Volocan*, молд. фми *Vîlcani*, рус. миктп *Балкан* на част от стара Москва, прозв *Палкан*, ороним *Палкан* на Енисей, аптерм *volban* (XVIII в.) “височина, възвишение” (Повл), обл. *балкань* “угорье, придопь, чищоба между лесомъ и нагорьемъ” (Моск), сиб. *балкан* “верховье”, ойкнм *Barkhanu*, вболг. нарси *балкан* “укрепление, крепост”, ороним *Балкан* на част от Урал, ойкнм *Балкан*, башк. аптерм *малкан*, тат. аптерм *былкын*, калм. аптерм *балкан*, башк. ороним *Балкан*, тюркм. ороним *Балхан*, сраз. хидрнм **بلقان**

[balqan] (XIII в.), каз. оронм *Балкан*, кирг. оронм *Балкан-тоо*, при *балканак* “големичък, пълничък”, якут. теонм *Палкан*, бур. оронм *Бархан-уула*, тадж. *балкан* “горна част, гребен на стена” (X в.), диал. *vaḷyang* “голова арыка; плотина”, сраз. аптерм *бархан* “подвижна пясъчна дюна” и още много други [Атаев 1970, 112; Гарипов 1980, 99; Гомбоев 2002, 69,70,75; Иман 1992, 351; ~*~1997, 83; Камалов 1980, 41; Караев 1978, 214; Караев 1991, 99; Малов 1961, 98; Мухаммедова 1973, 66; Boué 1840, 61; Darkot 1960, 285; İnan 1987, 126-127; Miller 1931, 134-139; Tardy 1982, 219; АрхДк-1527, 108; ГгНТкм, 56-57; Даль-1, 43; ЭСТЯз-б, 50; КргРСЛ, 105; СЛНГГерм, 69-75; СЛТпКзх, 52-53; СЛЯкЯз-1, 356; ТджРДСЛ, 214; Фасм-1, 116; DcORm, 188; Kiss-1, 155; KmTrk, 275; MagEtSz-1, 230; WdAtl; Yaqut-1, 47].

При едно малко по-внимателно и детайлно разглеждане и запознаване пак с малко по-горе така представената и очертана ономастична ситуация никак не е трудно да се забележи още и това, че всъщност и в действителност тук става дума за една може би уникално-неповторима, единствена, досега несрещана и неконстатирана в ономастиката, но изключително важна и дори куриозна съществена особеност именно на българското назв *Балкана*, заключаваща се в това, че планини, възвишения или височини с фонетически тъждествени или доста близки до него имена е имало, а и сега има не само в България, но още и на редица други места върху една огромна територия от Европа и Азия, която се простира от Албания, Гърция и Унгария на югозапад и запад до Западен Китай, Бурятия и Якутия на изток и североизток и върху която територия се срещат също така и голям брой вторични или производни от съответното и най-близко първично название собствени имена. Именно тази огромна територия представлява по същество и единственият и неповторим в цялата световна ономастика лингвогеографски ареал на назв *Балкан*.

Наличието понастоящем или в миналото, на всички тези имена същевременно означава още и това, че еднакви или подобни на бълг. назв *Балкана* първични планински названия и производни собствени имена се намират и функционират като градивен елемент в ономастичната структура, ономастичното пространство и на още един немалък брой, генеалого-типологически еднакви или различни езици, спадащи към такива езикови семейства и групи като славянската, романската, иранската и гръцкия език от индоевропейските, тюркските, угрофинските, монголските и други езици.

И пак в тези езици се срещат също така и доста лексеми апелативи - прилагателни или нарицателни съществителни имена, които фонетически са тъждествени или близки до звуковата форма на назв *Балкана* и носят семантика с общи или еднакви признаци, което като цяло позволява да се допусне и конкретна генетична връзка както между тях и темпорално или пространствено най-близкото им собствено име, така също и между всички тях и бълг. назв *Балкана*.

И последното за момента вътрешносистемно отношение, което тъкмо тук също трябва да се има предвид и да бъде специално отбелязано, е това, че именно в българския език, наред с назв *Балкан*, *Балкана*, *Балканя* се среща и нарицателното съществително име, аптерм *балкан* със значение “планина; хълм, възвишение, височина”, въз основа и на което трябва да се направи категоричният, ономастически и лингвистически изключително важният и значим извод, че бълг. назв *Балкана*, макар и не единствено, но тъкмо в българския език има своя пълен омоним в лицето на съответния му аптерм *балкан*, генетическите връзки между които са повече от очевидни, и в рамките на тук разработваната и предлагана обща теория за собственото

име, изобщо не може да подлежи на съмнение или обсъждане това, че собственото име възниква и се образува на основата на апелатива, а не обратното.

Ето защо, както проличава достатъчно ясно от току-що разгърнатата ономастична ситуация, бълг. назв *Балкана*, не е само и единствено по Света, а е ядрен компонент и елемент на една твърде обемиста, многосъставна лексико-ономастична структура, разполагаща се вътре във и обхващаща едновременно всички горепосочени езици, като наред с това се намира и в някаква, конкретен вид връзка с още много други такива, първични или вторични названия, а така също и с редица фонетико-семантически тъждествени или близки нарицателни съществителни и прилагателни имена.

При това положение и като единствено обектноадекватно решение и терминологично-понятиен отразен на настоящата неортодоксално-уникална ономастична ситуация, се очертава допускането и приемането, че наред с бълг. назв *Балкана* и вътре в неговата ономастична структура, съществува обективно-реално под формата и посредством всяко едно от нейните собствени или нарицателни имена и още едно, абстрактно-всеобщо и неопределено собствено име без конкретен денотат – названието *Балкан* изобщо, което поради това си място, вътрешноструктурни връзки и отношения, фонетико-семантични черти и особености се очертава, а и представлява по същество субстанциално-репрезентативна, но главна и основна форма на съществуване, инвариант на всички названия и апелативи от разглежданата ономастична структура.

От друга страна същата тази главна и основна форма инвариант притежава или се характеризира с краен, но все пак достатъчно голям брой онтолого-функционални форми и разновидности или в един по-конкретен план – националноезикови, темпорално-локални и историко-генетични форми на съществуване и функциониране, резултат от пренасянето и заемането на апелатива генетична основа или на първичното собствено име от един език в друг – тюркм. оронм *Балхан* например е една такава националноезикова, собствено тюркменска, темпорално – сега, и локално – точно на това място, форма на съществуване и проява на абстрактно-всеобщото в назв *Балкан*, което пък от своя страна не е, но все пак присъства и съществува във и чрез всяка една от своите форми и разновидности по специфичен начин и в качеството на тяхна субстанция, включително и в току-що посочената.

Всяка форма и разновидност на назв *Балкан* от своя страна, както и самото то, е носител и проява на субстанцията, същественото общо и еднакво за всички отделни и индивидуални названия и намиращите се на този етап от изследването в някакъв вид връзка с тях други думи и имена, която субстанция пък се съдържа и съществува във всяка една от тези форми във вид на фонетически тъждествени или близки структури като минимален набор от звукове с присъщите им диференциални признаци от една страна, а така също и във вид на тъждествен или частично съвпадащ набор от семантични признаци, определен семантичен инвариант от друга.

Всъщност уникалната лингвистико-ономастична ситуация, обединявана, имаща за водещ, главен и ядрен компонент, както и представяна от назв *Балкан* и изграждана от неговите националноезикови, темпорално-локални и историко-генетични форми и разновидности с техните варианти като първично, основно или вторично, производно собствено име – ороним, топоним, антропоним, етноним или пък прилагателно име, нарицателно съществително име – апелатив или географски термин и др., всяко едно от които се характеризира с конкретно териториално-езиково разпределение и разпространение в синхрония и диахрония, а така също и с

определен звуков строеж, значение, употреба, развитие и произход, представлява по същество, може да се каже, огромна, локално и темпорално разгърната и мащабна, по състав многообразна, количествено твърде богата, а качествено разнообразна лингвистична структура от еднородни и разнородни елементи и техните свойства, вътрешни и външни връзки и отношения, които реално съществуват, функционират и се обединяват на различни по степен на общност равнища в известен брой поголеми единства от взаимно свързани еднородни съставки или субструктури и аспекти, които пък от своя страна се интегрират в две основни групи и формират съответно вътрешната и външната структура на ономастичната ситуация на назв *Балкан*.

Наличието пък на субстанцията, същественото общо в националноезиково и темпорално-локално различните и нееднакви форми и разновидности на назв *Балкан* като фонетико-семантична тъждественост или близост позволява да се конкретизира и видът на връзката и взаимоотношението между тях, като сега и тук само се допусне и постулира, а в процеса на по-нататъшното изследване и най-вече при определянето произхода на назв *Балкан* се обоснове и докаже, че всички те имат общ произход, т.е. разноместно и разновременен разпространените названия и други лексеми имена са тъждествени, едни и същи в аспекта на своя генезис и историческо развитие, но нетъждествени и различни в аспекта на своето националноезиково, темпорално-локално разпространение, разпределение, съществуване и проявление или функциониране, което в същото време означава и това, че всяко едно от тези имена в аспекта на вида и характера си като название само за себе си поотделно и в своята връзка спрямо останалите като цяло се явява напълно самостоятелно и независимо от една страна, но пък и ономастикофункционално съответствие, паралел или изоглоса спрямо кое да е от останалите названия от друга, съществуващо и проявяващо се от своя страна посредством ограничен брой фонетични, морфологични и други локално-темпорални варианти.

И така, назв *Балкан* като основен и главен обект предмет на изследване и описание съществува реално във вид на твърде голям брой онтолого-функционални форми и разновидности или в един по-конкретен план това название се характеризира с множество националноезикови, темпорално-локални и историко-генетични форми на съществуване и функциониране с техните разновидности и варианти, разпространени и употребяващи се в миналото или понастоящем в голям брой генеалого-типологически близки или различни национални езици и племенни диалекти на немалък брой народи и племена, върху една почти необятна територия, в аспекта на което като цяло се формира и тяхната външна структура, и притежаващи общ и специфичен, но собствен звуков строеж, семантика, функция, произход и развитие, които от своя страна образуват вътрешната структура на Названието.

Вътрешната структура на назв *Балкан* се състои от собствено лингвистичните страни, черти и особености на въпросната ономастична ситуация, обединени в съответните субструктури и аспекти, и, включвайки и съдържащи в себе си тези комплекси от съставки с техните свойства и отношения, представлява по същество или пък е равна на лингвистико-ономастичния, основен и главен аспект предмет на изследване и описание на назв *Балкан*.

Фонетичната субструктура на отделната форма или разновидност е носител в същото време освен на типично общоезиковите, още и на конкретните черти и особености на определен местен диалект или език в рамките на съответния синхронен срез, които пък от своя страна изграждат диалектологическия или историкофонетически подаспект на собствено ономастичното описание.

Грамматичната субструктура на названието със специфичните си черти и особености на морфологично и синтактично ниво пък от своя страна образува историкограматичния подаспект на названието и съответно на ономастичното описание. Видът и характерът на значението на всяка една от формите или разновидностите на названието, различията и промените, които са настъпили през или до определен период от неговото развитие, конкретната им употреба с оглед наименоването на техния номинативен обект пък изграждат историколексикологичния и по-точно – семасиологичен подаспект на названието и съответно подпредмет на изследване и описание.

И най-накрая всяка отделна форма или разновидност притежава собствен, присъщ само на нея произход, група еднородни или производни разновидности – специфичен, но общ за всички тях произход, а инвариантно-представителното назв *Балкан* - собствен интегративен произход и развитие, във всяко едно от които влизат също така и историко-генетичните връзки и взаимодействия най-напред и преди всичко със съответния апелатив генетична основа на названието, а посредством и след него – с апелатива етимон на всяка една разновидност поотделно и на всички заедно и едновременно, както и с фонетико-семантически по-близките или по-далечни апелативи и названия, а като резултат всяка една от тези черти и особености се включва и съответно изгражда последователно сравнителноисторическия или етимологичния аспект на названието.

Така ономастичната същност и структура на назв *Балкан* се оказва, а и по същество представлява интегративно-единното, комплексно и органично свързаното цяло на голям брой негови, собствено лингвистични черти и особености, които в своята съвкупност и цялост образуват съответно и вътрешната му, но главна и основна структура предмет на изследване и описание [срв. Поспелов 1969, 4-8].

Тази толкова сложна, многосъставна и многоаспектна вътрешна структура на назв *Балкан* по нататък се допълва, разширява и дообогатява и от редица по-обща, основни или по-частни, допълнителни, външни връзки, страни и аспекти поотделно и като цяло на всяка една от формите и разновидностите на това название, които пък от своя страна се обединяват и изграждат неговата единна и цялостна външна структура.

Външната, допълнителната структура на назв *Балкан* се образува от голям брой негови черти и особености, които съответно обединявайки се, изграждат редица външни, екстралингвистични аспекти и подаспекти, първият от които е географският, който се разкрива в рамките на най-новия, синхронния срез на времето и съдържа такива черти и особености като място, вид и характер на орографичния или друг ономастичен обект; териториално разпределение и разпространение на конкретните форми и разновидности на названието; външни граници и вътрешно деление на получения географски ареал и др.

На следващо място сред основните черти и особености на външната структура на назв *Балкан*, поради своята роля и значение за възникването и функционирането на самото название, се нарежда локалната, местната етнолингвистична ситуация във вид на диалекти и езици на дадени племена и народи, в които диалекти или езици се среща и употребява конкретната форма или разновидност на названието [вж. и Суперанская 1969, 47] с нейния фонетико-граматичен и семантичен строеж и употреба както в синхрония, така също и в диахрония или което е същото - в аспекта на нейния генезис и историческо развитие във Времето, при което на преден план излизат и езиковите контакти и взаимодействия или така, наред с по-общия етнолингвистичен,

се образува и по-частният и допълнителен контактолингвистичен компонент и съответно аспект на назв *Балкан* като предмет на изследване.

Отделните форми и разновидности на назв *Балкан* се срещат и разполагат не само в синхронията, но и в по-предните синхронни срезове, назад в диахронията и точно това предполага и изисква и тяхното изследване и описание и в аспекта и на историческата география, която пък е неделимо свързана с политическата география, който аспект пък съдържа и разкрива такива черти и особености на Названието като териториалните граници, местоположение, връзки, съотношения и взаимоотношения с други етноси на етносите носители на езика, в който се среща и употребява и конкретната форма или разновидност на това название [срв. Бондалетов 1969, 9].

Паралелен, органически свързан и частично съвпадащ с този основен аспект на предмета на настоящото изследване е и етногеографският, в рамките на който се наблюдават и разкриват такива негови характерни черти като етничен състав върху и вътре в конкретна географска област, произход, териториално разпределение и разместване във времето и пространството на отделните етнически общности и езици, етнолингвистичните контакти и взаимодействия. А неговата проекция пък назад, към другия “край на Времето” неизбежно изкарва на преден план и археологическия подаспект, в рамките и посредством който се конкретизира, потвърждава и представя в явен вид териториалното разпределение и разпространение на народите и езиците през най-старите периоди от тяхното развитие.

Друг основен аспект на така избрания, ситуиран и структуриран обект предмет на изследване е историческият, в рамките на който са налице и редица най-обща, необходими и достатъчни само за това изследване етнологическо-етногеографски и демографски черти и особености на всяка една поотделно и на всички заедно части на ареала на разпространение на формите и разновидности на назв *Балкан*; видът и характерът на връзките и взаимоотношенията между тях, който подаспект пък се съотнася, частично съвпада и прелива в собствено ономастичния контактолингвистичен подаспект.

Някои от формите и разновидности на назв *Балкан* притежават също така и конкретна етнологическо-етногеографска функция, т.е. те заемат място и имат значение за духовната култура на носителите на съответния език, какъвто е например случаят с една от формите на названието в тюркменския език, където семантикопроизводното нарси *балкан* се използва и като парола във вътрешноплеменната комуникация и именно тази и подобните им черти и особености образуват и собствено етногеографския подаспект на названието като предмет на изследване.

Не само този, но и всички останали по-обща или по-частни аспекти, черти и особености на назв *Балкан* се съотнасят и свързват с редица още, други природо-социални страни и обекти и така се формират и нови, още по-частни подподаспекти, съдържащи и разкриващи допълнително немалък брой, още по-конкретни съставки, страни и черти на същия обект предмет на изследване.

Крайният и цялостен лингвистико-ономастичен обект предмет на изследване и описание, който се получава именно поради това и на тази основа, представлява по същество най-напред и преди всичко изключително сложна и обемиста, многоелементна и комплексна, полиструктурна и многопластова, вътрешно и външно достатъчно диференцирана и субординирана, йерархически организирана и подредена огромна система съвкупност от думи, имена, техни съставки и съчетания, черти, особености, характеристики, структури и субструктури, аспекти и подаспекти на различни места, време и нива на обобщение и анализ.

В рамките и вътре в тази огромна, многоелементна и с множество равнища, система от признаци, връзки и отношения, назв *Балкан* се проектира и интегрира многопосочно, обединява, обхваща и се проявява едновременно посредством всички свои конкретно съществуващи и темпорално-локално разпределени националноезикови форми и разновидности, но е налице и присъствува в нея само имплицитно, в скрит вид навсякъде и по цялото протежение на целия твърде продължителен, многопосочен и многопластов процес на ономастиконаучно изследване, описание и експлицитно представяне на неговите толкова разнообразни и многобройни форми и разновидности с присъщите им общи и специфични черти и особености.

Именно по този начин се получава и така изглежда на вид целият, но единственият и уникалният, изключително сложният, обемистият и трудният за научно обхващане и анализ лингвистико-ономастичен обект предмет на изследване и описание, който обект започва, израства, но се и съсредоточава около особеното и неповторимото, социално-научно интересното, важно и значимо българско планинско название, оронм *Балкана*, който пък от своя страна, в качеството си на първичен и ядрен компонент осигурява и служи за изграждането и обединяването и на целия изключително сложен и многообразен общобалкански ономастичен контекст.

Повечето от горепредставените форми и разновидности на назв *Балкан* са разпространени в европейските и азиатските тюркски езици със специфично значение и употреба [Добрев 1999] и относно тях, на този етап на изследването, дори и да не е възможно да се твърди напълно категорично и определено, все пак най-малкото, поне като изходна работна теза, може и трябва да се допусне някакво историко-генетично тъждество и общ произход, които във всички случаи следва да бъдат изцяло други или поне доста по-различни от вече лансираните посредством неотдавна анализираната, преценена като напълно неоснователна и достатъчно категорично и определено отхвърлената от нас турска етимология на Х. Ерел [Erel 1985; ~*~ 1987], а така също и от предложените в разработените от други изследователи севернотюркски етимологии [Добрев 1989; Dobrev 1991].

Освен това, от добавените към някои от имената години или векове, проличава също така достатъчно ясно, че засвидетелствуваната чрез записване или отбелязване в изворите “историческа дълбочина” при отделните названия никак не е еднаква и ако при рус. *Палкан* например тя, дори и да не е равна на нула, все пак е твърде малка, доколкото достъпните засвидетелствувания са от най-ново време, то тази “историческа дълбочина” се характеризира с доста по-високи стойности при унгарските, да речем, названия, известните отбелязвания за които са поне от края на XII в.

Специално за бълг. назв *Балкан* безспорно трябва да се приеме, а за български историци балканисти дори е и повече от задължително да се знае, че вече доста отдавна, именно в българската лингвистика е открито и установено и при това още е и научнопублично разпространено и всеизвестно с характера и статута на “важно доказателство коректив” в досегашната официална позиция на българската етимология, лексикология и лексикография [Бешевлиев 1997, 13,24; Којсџева 2000, 87; Раџева 1996, 165-167], че именно това название е отбелязано върху стара арабска карта от поне 100 години преди османотурското нашествие.

Този изключително важен и съществен за българската наука, факт, беше само съобщен за първи път тъкмо в историографско издание от проф. Петър Коледаров [1986, 168], но доста преди излизането на тази статия от печат, и устно-лично на

автора на тези редове, а кратко след това пък сравнително подробно анализиран и публикуван от наша страна в българския лингвистичен печат, след лично издирване и набавяне на достатъчно ясното и четливо копие на арабската карта, придружена и от транскрибиран на латиница вариант, наличието в който на назв *Балкан* само препотвърждава нашето разчитане и констатация на тази негова толкова ранна и изключително важна регистрация [Добрев 1989, 230-232; Miller 1931, 134-139].

От тази гледна точка “възстановяването и разкриването историята на названието Балкан” като най-ранно споменаване в писмо на италиански дипломат от 1490 г., т.е. 100 год. след Нашествието и повече от 200 год. след, най-вероятно засега, най-старата регистрация на самото название, както и голословните твърдения по немалкото иначе на брой страници, посветени специално на назв *Балкан*, в смисъл, че думата *balkan* се отнася за планина, която дума много османски и турски речници я обясняват като “планина” или като “планинска верига”, понякога като “гориста планина” “стръмна и камениста, гориста планина” и това турско име е използвано от османците за наименоване на различни географски обекти; всеобщо прието е, че тази дума и това име се разпространяват на Полуострова с идването на османските турци; няма документални свидетелства за думата от преди османско време, въпреки факта за заселването или преминаването през Полуострова на тюркски или тюрко-ирански племена [Годорова 1997, 22-27] или пък прекалено самомнителното и също така неоправдано убедено-категоричното твърдение, че “нико един извор от Средновековието не е регистрирал названието Балкан или каквито и да са производни от него” [Матанов 2002, 3], не може да се приемат за банално-елементарно недоразумение и очевидно са нещо повече от иначе допустимата и простителна, недостатъчната или лоша, но независимо от това, не по-малко задължителната вътрешнобалканистична и междунаучна осведоменост и компетентност, особено когато се касае, нека тъкмо на нас ни е позволено и простено да го кажем, за общо и значимо за българската лингвистика, историография, география, балканистика и др., научно откритие и то направено именно от български лингвист ориенталист, с което не само се слага край на една изцяло неоснователна и необоснована, още и непочтително-несправедлива, продължила прекалено и излишно дълго научна традиция спекулация с произхода на името *Балкан*, но се и поставят нещата на истинските им места – това име е българско по произход, принадлежност и статут и единствено и само от българския език то преминава в турския език и съседните балкански езици и пак от него, в принадлежността, характера и качеството му именно и единствено на българско собствено име, възниква, образува се и се разпространява и утвърждава по Света и производно-вторичното назв *Балкани*, което ще е много добре да го знаят и помнят поне българските историци балканисти.